

γυργάθι τό, *ἐνιαχ. γιουργάθι* "Ανδρ. γιοργάθι" Ανδρ. Πελοπν. (Καρδαμ. Κίτ. Λάγ. Μάν. Πλάτσ.) *γεργάθι* 'Αθην. (παλαιότ.) Πελοπν. ('Αρεοπ. Γερμ. Καρδαμ. Λακων. Λεῦκτρ. Μάν. Οἴτυλ. Πλάτσ.) — *Λεξ. Ψύλλ. Βυζ. Λεγρ. 'Ηπίτ. Μπριγκ. Μ. 'Εγκυκλ. 'Ελευθερουδ. Βλαστ. Πρω. Δημητρ. 'εργάθι* 'Αθην. (παλαιότ.) Νάξ. (Γαλανᾶδ.) 'εργάτι Νάξ. (Σαγκρ.) 'ουρνούθι Κάρπ. ("Ελυμπ.) Κάσ. Πληθ. *γιοργά' θ' α* Πελοπν. (Μάν.)

'Εκ τοῦ 'Ελληνιστ. οὗς. *γυργάθιον*.

1) Δικτυωτὸν πλέγμα ἐκ σχοινίου ἢ βούρλων ἢ ἄλλης φυτικῆς ὕλης (ἰνῶν τῶν φυτῶν ἀθανασίας ἢ σπάρτου, κλάδων λύγου, ἱτέας, κυπείρου κ.τ.τ.) χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν μεταφορὰν ἀχύρων, σταχύων κ.τ.τ. ἐνθ' ἄν. : "Ἡπῆρα τὸ 'εργάτι μου νὰ κουβαλήσω τ' ἄχερά μου Νάξ. (Σαγκρ.) 'Εκουβάλησε τέσσερα γιοργά' θ' α κουκκία (=λαθύρια) Πελοπν. (Μάν.) Φέρε τὰ γεργάθια νὰ βάσουμε τὰ ἄχιουρα 'ς τὸ δαίνικα (=ἀχυρῶνα) Πελοπν. (Λεῦκτρ.) || Φρ. 'Εσκεπάστη-κρύβεται μὲ τὸ γεργάθι (ἐπὶ τῶν προσπαθούντων δι' ἀφελῶν μέσων νὰ διαφύγουν τῆς προσοχῆς τῶν ἄλλων ἐπὶ ἀπρεπῶν ἐνεργειῶν τῶν) Συνών. φρ. Κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό του Συνών. *γύργαθος, δίχτυ, χαράδι, χαράρι*. **β)** Δικτυωτὸν πλέγμα, συνήθως ἐκ βούρλων, χρησιμεῖον ὡς ψωμοθήκη Πελοπν. (Μάν.) : "Ἐχομε ἓνα γιοργάθι καρβέλια. **2)** Δικτυωτὸν φέμωτρον τῶν βοῶν πεπλεγμένον ἐκ βούρλων ἢ κυπείρου "Ανδρ. (Κόρθ. κ.ά.) **3)** 'Ο πρόλοβος ἢ ἀσκοειδὴς διαστολὴ τοῦ οἰσοφάγου τῶν καρποφάγων πτηνῶν Κάρπ. ("Ελυμπ.) Κάσ.

γυργαθιά ἡ, *ἐνιαχ. γουργουθιά* Χίος—*Λεξ. Βλαστ.*

'Εκ τοῦ οὗς. *γυργάθι* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ἄ.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἀτράκτου ἢ τῆς σβίγας τυλιγμένον νῆμα, τὸ ὁποῖον διασταυροῦται καὶ συμπλέκεται, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ *γυργάθι* ἐνθ' ἄν. : "Ἐπῆε μιάφορὰ 'ς τῆς ἀερφῆς της τσ' ἤκαμνε γουργουθιές (ἐκ διηγ.) Χίος. 'Ετσεῖνη ἀφ' τόφ φόβον της ἤτρεχεν τσ' ἐσκόρπισεν τίς γουργουθιές τσαὶ τὸ πρῶτ' τίς ἐμάντζεφε (ἐκ παραδ.) αὐτόθ. Συνών. *κουβάρι*.

γυργαθιάζω *ἐνιαχ. γιοργα' θ' αζω* Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) *γεργαθιάζω* Πελοπν. (Μάν.)

'Εκ τοῦ οὗς. *γυργάθι*.

Τοποθετῶ εἰς τὸ *γυργάθι* τὰ θερισθέντα δημητριακὰ διὰ νὰ τὰ μεταφέρω ἐνθ' ἄν. : Τὸ θερίσαμε τὸ χωράφι, τώρα θὰ γιοργα' θ' ασωμε τ' ἀστάχια καὶ θὰ φύγωμε Πελοπν. (Μάν.) Δὲ δὲ γιοργά' θ' ασεσ τὰ κουκκία (=λαθύρια) αὐτόθ. || Αἰνιγμ. Μύλος ἀλέθει, σακκούλα γεργαθιάζει (ὀδόντες καὶ στόμαχος) αὐτόθ. Συνών. ἄρμαθιάζω **1γ**, *σακκιάζω*.

γύργαθος ὁ, *ἐνιαχ. γέργαθος* 'Αττικ. Εὔβ. (Κύμ.)—*Λεξ. Βυζ. Πρω. Δημητρ. 'άργαθος* Εὔβ. (Κάρυστ.) *γούργουθας* Ρόδ. *βούρβουθας* Ρόδ. *βούρβουχας* Ρόδ. *βούρδονχας* Ρόδ. *βούργουθας* Ρόδ. *βούρκουθας* Χάλκ. *κούργκουθας* Χάλκ. *βούργουθα* ἡ, Ρόδ. (Βάτ.) *βουρβούθα* Ρόδ. ("Εμπον.) *γέργαθο* τό, Εὔβ. (Κονίστρ. Κύμ.) Μακεδ. Πελοπν. (Καρδαμ. Μάν. Σαηδόν.) Στερελλ. (Δεσφ.) *γέργαθου* Στερελλ. ('Αράχ.) 'έργαθο Στερελλ. (Δεσφ. Χρισ.) 'έργατο Στερελλ. (Δεσφ.) 'άργαθα Εὔβ. (Κάρυστ. Πλατανιστ.) — *Λεξ. Βλαστ.*

'Εκ τοῦ ἀρχ. οὗς. *γυργαθός*. 'Ο τύπ. *γέργαθος* ἤδη εἰς Ρ. Οxy. 741,5 τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. Τύπ. *γάργαθος* παρέχει ὁ σχολιαστὴς τῶν Νικάνδρου Θηρ. στ. 715. Τὸ οὐδ. *γύργαθος* εἰς πάπυρον τοῦ 4ου αἰ. μ.Χ. (B.G.U. 1092,

29). Οἱ τύπ. *βούρβουθας, βούρβουχας, βούρ-κουθας* δι' ἐναλλαγῆς τῶν συμφ. *γ>β. Πβ. γονικὸν βονικὸν, γάστρα > βάστρα, πέλαγος > πέλαβος* κ.ά.

1) *Γυργάθι 1*, τὸ ὅπ. βλ., 'Αττικ. Εὔβ. (Κάρυστ. Κονίστρ. Κύμ. Πλατανιστ.) Μακεδ. Πελοπν. (Καρδαμ. Μάν. Σαηδόν.) Στερελλ. ('Αράχ. Δεσφ. Χρισ.) *Λεξ. Βυζ. Βλαστ. Πρω. Δημητρ. 2)* *Γεργάθι 3*, τὸ ὅπ. βλ., Ρόδ. (Βάτ. "Εμπον. κ.ά.) Χάλκ. Συνών. *γούλα (1), γκοῦσα, μάμμου, μπρόλοβο, σγάρα*. **3)** Τὸ ἄνω τμήμα νεροκολκύνθης, τὸ ὁποῖον ἔχει ὅπως καὶ τὸ κάτω σχῆμα σφαιροειδὲς ἄλλ' εἶναι ἀσυγκρίτως μικροτέρου ὄγκου, ἐκ τῆς ὁμοιότητος τὴν ὁποῖαν παρουσιάζει ὡς πρὸς τὸ σχῆμα μὲ τὸν πρόλοβον τῶν πτηνῶν καὶ τὸν *γύργαθον* Ρόδ. (Βάτ. "Εμπον. κ.ά.) Χάλκ. : Παροιμ. 'Εγίνης πῖόν, γολοτῶν-τα, τῶ' ἔθελες τῶαὶ βούρβουχα! (ἐπὶ τῶν νέων καὶ νεανίδων τῶν ζητούντων πράγματα ἀνάρμοστα πρὸς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν) Ρόδ.

γυργαθόξυλο τό, *ἐνιαχ. γεργαθόξυλο* Πελοπν. (Λεῦκτρ. Οἴτυλ.)

'Εκ τῶν οὗς. *γυργάθι* καὶ *ξύλον*.

"Ἐκαστος ἐκ τῶν δύο ξυλίνων κοντῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων προσδένεται κατὰ τὰς δύο μακρὰς πλευρὰς αὐτοῦ τὸ *γυργάθι* ἐνθ' ἄν.

γυργαθόσκοινο τό, *ἐνιαχ. γεργαθόσκοινο* Πελοπν. (Λεῦκτρ. Οἴτυλ.) *γιοργαθόσκοινο* Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)

'Εκ τῶν οὗς. *γυργάθι* καὶ *σκοινί*.

Τὸ σχοινίον τὸ συσφίγγον διὰ πολλῶν στροφῶν τὰ δύο *γυργαθόξυλα*, διὰ νὰ συγκρατοῦν τὰ μεταφερόμενα στάχια, τὰ ἄχυρα κ.ά. ἐνθ' ἄν. : *Κόπηκε τὸ γεργαθόσκοινο καὶ σκορπίσανε τ' ἄχιουρα* Οἴτυλ.

γύργυρας ὁ, *ἐνιαχ. γύργυρας* Πόντ. ('Αμισ. 'Αντρέαντ. Κερασ. Κοτύωρ. κ.ά.) *γύργυρες* Πόντ. (Κοτύωρ.)

'Εκ τοῦ οὗς. *γύρος* δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. 'Η τροπὴ τοῦ *ρ* εἰς *λ* δι' ἀνομοίωσιν. Πβ. τὰ Ποντιακὰ *τριγυλίζω <τριγυρίζω, τριγύλου <τριγύρω* κ.ά. Κατὰ 'Ανθ. Παπαδόπ. εἰς 'Αρχ. Πόντ., 12 (1946), 10 ἐκ τῶν οὗς. *γύρος* καὶ τοῦ ἁμαρτ. *κέρκελλας*, μεγεθ. τοῦ οὗς. *κερκέλλιν < κρικέλλιν*.

Τὸ οὐράνιον τόξον ὡς ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν χρωμάτων γύρων ἐνθ' ἄν. Συνών. *ἀγία 'Ελένη 2, ἀγία ζώνη, ἀνεμοδόχος, γριᾶς τὸ λουρί, δόξα, δοξάρι, ζωνάρι, ζωνάρι τῆς γριᾶς - τῆς καλόγριας - τῆς Παναγίας - τοῦ Θεοῦ, ζώνη τῆς ἀγίας - 'Ελένης - τῆς καλόγριας - τῆς κυρᾶς - τῆς Παναγίας, θεοδόξαρο, καμάρα, καπιράνι, κεραζόξα, κεραζοῦ, κεραζώνη, κερασελένη, κυρα - 'Ελένη, κουλούρα, κυρα - Λισιά, λουρί, μαρούλι, νερατζούλα, σουσουμπάμπα, τόξο, τόξο τῆς Παναγίας - τοῦ Θεοῦ - τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι*.

γύρεμα τό, κοιν. *γύριμα* βόρ. ἰδιώμ. 'ύρεμα Καππ. (Φάρασ.) Νάξ. ('Απύρανθ.) *γύρεμα* Σκυρ. *γύρεμαν* Πόντ. (Σταυρ. Τραπ.).

'Εκ τοῦ Βυζαντ. οὗς. *γύρευμα*. Βλ. Λύβιστρ. καὶ Ροδάμν. ('Εμμ. Κριαρᾶ, *Λεξ. Μεσν.* 4, 391) «γύρευμα νὰ ἐβγῆς καὶ νὰ γυρεύῃς».

1) 'Η ζήησις, ἡ ἀναζήτησις Θεοῦ. ('Αλμυρ.) Καππ.

